

NGHIÊN CỨU VÀ HỌC TẬP

TÁC ĐỘNG CỦA TOÀN CẦU HÓA ĐẾN AN NINH VĂN HÓA Ở VIỆT NAM HIỆN NAY

Trần Thị Tuyết¹

¹ Thạc sĩ, Viện Triết học, Viện Hàn lâm Khoa học xã hội Việt Nam.

Email: snowyl803.vn@gmail.com

Nhận ngày 15 tháng 10 năm 2017. Chấp nhận đăng ngày 27 tháng 11 năm 2017.

Tóm tắt: Toàn cầu hóa là xu thế tất yếu, khách quan, đã và đang tác động mạnh mẽ đến mọi lĩnh vực của đời sống xã hội của các quốc gia, dân tộc. Trong bài viết này, tác giả đã làm rõ một số thời cơ và tác động tích cực cũng như những thách thức, tác động tiêu cực của toàn cầu hóa đến an ninh văn hóa của Việt Nam. Đồng thời, đề xuất một số biện pháp cơ bản nhằm giữ vững an ninh văn hóa ở nước ta hiện nay.

Từ khóa: An ninh văn hóa, toàn cầu hóa.

Toàn cầu hóa là một xu thế tất yếu khách quan; nó chứa đựng nhiều giá trị tích cực, góp phần thúc đẩy đời sống kinh tế và sự phát triển văn hóa của các dân tộc trên thế giới. Thông qua các hình thức liên kết kinh tế, chuyển giao công nghệ, luân chuyển vốn và mở rộng thị trường, giữa các nền văn hóa khác nhau có điều kiện giao lưu, truyền bá, lan tỏa và thẩm thấu lẫn nhau làm cho văn hóa phong phú, đa dạng. Quá trình toàn cầu hóa đã tạo ra những nhân tố tích cực làm gia tăng sự phát triển ổn định và bền vững về văn hóa của mỗi quốc gia, dân tộc. Ở một khía cạnh khác, ngoài mặt tích cực của toàn cầu hóa còn có mặt trái nhất định. Những tác động mạnh mẽ và nhiều chiều của xu thế toàn cầu hóa đã làm nảy sinh những lo ngại về sự mất an ninh văn hóa, thậm chí là sự tiêu vong của cả một dân tộc do sự huỷ hoại

và nguy cơ đánh mất bản sắc văn hóa dân tộc. Việc bảo vệ, giữ lấy bản sắc văn hóa dân tộc một cách chủ động, hay để cho nền văn hóa dân tộc bị mai một hoặc bị các nền văn hóa khác xâm lăng đang là vấn đề lớn đặt ra đối với chiến lược phát triển văn hóa của nhiều quốc gia dân tộc trên thế giới trong đó có Việt Nam. Do vậy, đối với nước ta, việc bảo đảm an ninh văn hóa, xây dựng và phát triển nền văn hóa tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc trong bối cảnh toàn cầu hóa và hội nhập quốc tế ngày càng sâu rộng là một trong những ưu tiên hàng đầu.

Với tư cách một bộ phận không tách rời của an ninh quốc gia, an ninh văn hóa (*cultural security*) chính là trạng thái vận động ổn định của hệ thống văn hóa quốc gia, trong đó nền văn hóa quốc gia không bị đe dọa, có khả năng tự bảo vệ và phát triển.

Cụ thể hơn, an ninh văn hóa là sự bảo đảm an toàn cho phát triển văn hóa, trong đó có các giá trị văn hóa, các quyền tham gia sáng tạo và hưởng thụ các giá trị văn hóa của con người [Xem: 4, tr. 96]. An ninh văn hóa bao gồm cả những biện pháp cảnh báo, phòng ngừa, răn đe đối với những hành vi xâm phạm các giá trị văn hóa và các quyền văn hóa, nhằm bảo đảm lợi ích của cộng đồng, quốc gia và dân tộc. Trong điều kiện toàn cầu hóa và hội nhập quốc tế hiện nay, an ninh văn hóa có thể được coi là *sức mạnh mềm* trong quan hệ đối ngoại. Thông qua chiến lược phát triển văn hóa, các quốc gia, dân tộc có thể mở rộng phạm vi ảnh hưởng của mình trên các phương diện chính trị, kinh tế, xã hội và an ninh quốc phòng.

Thực tiễn công tác bảo vệ an ninh quốc gia thời gian qua cho thấy, dưới tác động nhiều chiều của các nhân tố kinh tế thị trường, sự phát triển của công nghệ thông tin, đặc biệt là quá trình toàn cầu hóa và hội nhập quốc tế, trong lĩnh vực an ninh văn hóa ở Việt Nam đang có những diễn biến phức tạp. Nhận định về tình hình này, Đại hội XII của Đảng đã nhận định “xây dựng nền văn hóa tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc chưa đạt yêu cầu. Nhiều biểu hiện xuống cấp về đạo đức, lối sống gây bức xúc trong xã hội. Tệ nạn xã hội còn diễn biến phức tạp. Quản lý văn hóa, nghệ thuật, lễ hội, các di tích lịch sử còn hạn chế. Xã hội hóa trong lĩnh vực văn hóa còn chậm, hiệu quả chưa cao. Nhiều sản phẩm văn hóa, nghệ thuật chất lượng thấp. Đời sống văn hóa, nhất là vùng sâu, vùng xa còn nhiều hạn chế. Thể thao thành tích cao phát triển còn chậm. Quản lý thông tin, báo chí, nhất là trên Internet còn nhiều bất cập” [3, tr.257].

Không thể phủ nhận rằng, quá trình toàn cầu hóa đang tạo ra những thời cơ cho các nước có nền kinh tế đang phát triển như Việt Nam hội nhập vào nền kinh tế thế giới để trên cơ sở đó, đẩy nhanh tốc độ tăng trưởng kinh tế và đổi mới công nghệ. Toàn cầu hóa đã mang lại nhiều cơ hội cho Việt Nam trong giao lưu với các nước trên thế giới, tạo điều kiện cho việc mở rộng quan hệ chính trị, ngoại giao, tăng cường sự hiểu biết lẫn nhau giữa các dân tộc. Quá trình mở rộng ngoại giao trên cơ sở hội nhập kinh tế quốc tế và ảnh hưởng mạnh mẽ của công nghệ thông tin đã và đang tác động trực tiếp tới quá trình phát triển của văn hóa Việt Nam. Sự giao thoa văn hóa đã tạo điều kiện cho văn hoá nước ta tiếp thu những thành tựu của văn hoá nhân loại cũng như phổ biến và khẳng định bản sắc văn hóa của dân tộc Việt Nam với thế giới. Nhiều hoạt động văn hóa, nghệ thuật nhờ công nghệ đã được hiện đại hóa, có sức lan tỏa nhanh, mạnh, sâu trên phạm vi toàn cầu. Nhu cầu hưởng thụ văn hóa của nhân dân ngày càng được nâng cao, tạo động lực cho phát triển văn hóa. Trình độ nhận thức, văn hóa của nhân dân ngày một cao hơn, giúp cho mặt bằng văn hóa được nâng lên, tạo điều kiện cho việc sáng tạo văn hóa có chất lượng hơn, phong phú, đa dạng hơn.

Tuy nhiên, bên cạnh những cơ hội do toàn cầu hóa đem lại, Việt Nam hiện đang đứng trước những nguy cơ, thách thức to lớn trong nhiều lĩnh vực, trong đó có văn hóa. Những tác động trái chiều của quá trình toàn cầu hóa đến an ninh văn hoá ở Việt Nam được biểu hiện trên các phương diện cơ bản sau:

Thứ nhất, toàn cầu hóa làm gia tăng các âm mưu và hoạt động của các thế lực thù địch chống phá nước ta về mặt văn hoá.

Lợi dụng tiến trình toàn cầu hóa và chính sách đối ngoại rộng mở của Nhà nước ta, các thế lực phản động và thù địch đã thực hiện âm mưu phá hoại về văn hóa chủ yếu thông qua con đường “diễn biến hòa bình”. Đây là một âm mưu, thủ đoạn hết sức nguy hiểm, thâm độc với trọng tâm là thúc đẩy tự diễn biến, tự chuyển hóa trên lĩnh vực tư tưởng, văn hóa. Chúng tăng cường tuyên truyền, phá hoại tư tưởng, chia rẽ nội bộ, núp dới chiêu bài dân chủ, nhân quyền,... để kích động biểu tình, đình công, bãi công nhằm lật đổ chế độ, v.v.. Các hoạt động đó đã và đang tác động, ảnh hưởng tiêu cực đến dư luận xã hội, như làm mất định hướng trong nhận thức, lung lạc ý chí và niềm tin, tạo tâm lý hoài nghi...

Đối tượng chủ yếu mà các thế lực phản động và thù địch tập trung các hoạt động tuyên truyền, chống phá là thế hệ trẻ, các doanh nhân, trí thức, văn nghệ sĩ, nhà báo; các vùng nông thôn, vùng sâu, vùng xa, vùng có đông đồng bào dân tộc thiểu số sinh sống - nơi mà trình độ dân trí so với mặt bằng chung của cả nước còn thấp, đời sống vật chất, tinh thần còn nhiều khó khăn. Hoạt động phá hoại của các thế lực thù địch thông qua “diễn biến hòa bình” trên lĩnh vực tư tưởng - văn hóa đối với nước ta trong những năm vừa qua được thể hiện qua các phương thức, như sử dụng các phương tiện truyền thông để tuyên truyền các luận điệu phản động nhằm phản bác chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, vai trò lãnh đạo của Đảng Cộng sản Việt Nam, phủ nhận thành quả cách mạng của nhân dân ta; phát tán các sản phẩm văn hóa có nội dung

phản động, trái với thuần phong mỹ tục, tập quán, bản sắc văn hóa dân tộc Việt Nam bằng nhiều con đường khác nhau nhằm làm tha hóa các tầng lớp nhân dân, làm băng hoại đạo đức xã hội; tìm cách thao túng, lũng đoạn, chi phối nhằm làm cho văn hóa, văn nghệ đi chệch hướng xã hội chủ nghĩa. Những thủ đoạn chống phá này của các thế lực phản động và thù địch nếu không được vạch trần, ngăn chặn một cách kịp thời và hiệu quả sẽ làm rối loạn xã hội, tạo cơ hội cho “diễn biến hòa bình” trên nhiều lĩnh vực, cản trở quá trình xây dựng và phát triển văn hóa của nước ta.

Thứ hai, toàn cầu hóa làm xuất hiện ngày càng nhiều các nguy cơ “xâm lăng văn hóa”, phai nhạt bản sắc văn hóa dân tộc.

Trong bối cảnh toàn cầu hóa, các nấc thang giá trị văn hoá ở Việt Nam cũng đang bị tác động bởi những yếu tố ngoại lai có điều kiện thâm nhập, phát triển và ảnh hưởng tiêu cực đến đời sống tinh thần xã hội. Một trong những nguy cơ do toàn cầu hóa sản sinh ra được đề cập nhiều nhất trong những năm gần đây là sự hòa tan các nền văn hóa vào một nền văn hóa duy nhất mà một số học giả nhận định rằng đó là sự *phương Tây hóa các nền văn hóa*. Điều này đe dọa làm mất đi tính đa dạng của những giá trị truyền thống, làm tiêu tan bản sắc riêng có của từng dân tộc, từng quốc gia.

Đồng thời, nhằm thực hiện mục tiêu *xâm lăng văn hóa*, các thế lực thù địch đã tranh thủ những yếu tố khách quan xuất hiện trong bối cảnh nước ta tiến hành đổi mới, mở cửa, hội nhập quốc tế ngày càng sâu rộng, hòng đẩy mạnh truyền bá, tiêm nhiễm văn hóa xấu, độc hại, làm xói mòn các giá trị văn hóa truyền thống của dân tộc. Các trào lưu tư tưởng tư sản đã và đang thâm

nhập vào nước ta thông qua nhiều con đường khác nhau, đặc biệt thông qua các quan hệ kinh tế, các nước tư bản đã đẩy mạnh truyền bá các giá trị phương Tây, khai thác và khuyến khích phát triển tâm lý hưởng thụ vật chất, đánh vào thị hiếu sùng ngoại của giới trẻ, của một bộ phận quần chúng, cán bộ trong hệ thống chính trị nhằm làm thay đổi quan niệm của họ về giá trị văn hoá truyền thống. Quá trình này làm cho lối sống tư sản có điều kiện thâm nhập, thâm thấu, phát triển, làm đảo lộn các giá trị văn hóa, lối sống xã hội chủ nghĩa. Đồng thời, sự tác động tiêu cực của các hình thức, các sản phẩm văn hóa nước ngoài đã khiến một bộ phận cán bộ, đảng viên, quần chúng nhân dân mất phương hướng; các chuẩn mực giá trị có nguy cơ xuống cấp, dẫn đến sự suy thoái, biến chất về văn hóa, lối sống.

Do ảnh hưởng của lối sống thực dụng, hưởng thụ, một bộ phận người dân, đặc biệt là lớp trẻ đang quay lưng lại với những giá trị truyền thống của dân tộc. Điều này biểu hiện ngày càng rõ trong quan niệm sống và lối sống của họ. Lối sống hưởng lạc, chủ nghĩa cá nhân thực dụng, vì đồng tiền mà bất chấp cả tình nghĩa, đạo lý đã đẩy không ít người đến chỗ phạm tội; cái xấu, cái ác đang ngày càng tác oai tác quái trong đời sống xã hội, thậm chí đã lan tràn cả vào trong quan hệ gia đình. Trong đời sống xã hội hiện nay, chúng ta đã chứng kiến chứng kiến những trường hợp tranh giành, kiện tụng nhau vì một mối lợi cá nhân, vì tài sản, vì đất đai mà bất chấp cả tình cảm cha mẹ, con cái, anh chị em ruột. Tình cảm, nghĩa vụ, trách nhiệm của các thành viên trong gia đình đang có nhiều xáo trộn bất thường. Sợi dây tình cảm, mối ràng buộc thiêng liêng, trách nhiệm, nghĩa vụ đạo đức giữa

những người cùng huyết thống, cùng gia tộc trở nên lỏng lẻo dần.

Các thế lực phản động và thù địch sử dụng rất nhiều phương thức để truyền bá thông tin độc hại vào nước ta, đặc biệt là việc tổ chức xuất bản, phát tán phim ảnh, sách, báo, tài liệu,... có nội dung xấu trên mạng Internet. Với sự phát triển nhanh chóng của công nghệ thông tin và dịch vụ Internet, cuộc “xâm lăng văn hóa” diễn ra ngày càng mạnh và tinh vi. Các thông tin độc hại trên mạng đang làm ô nhiễm môi trường văn hóa và xâm hại nghiêm trọng an ninh tư tưởng - văn hóa quốc gia. Chính việc du nhập một cách tràn lan, thiếu kiểm soát, chọn lọc những luồng văn hóa ngoại lai không chỉ gây ra tâm lý *sùng ngoại*, mà còn làm giảm khả năng tiếp cận công chúng của những sản phẩm văn hóa truyền thống dân tộc. Điều này sẽ dẫn đến hệ quả là sự mai một của văn hóa, nghệ thuật truyền thống, sự xuống cấp của những giá trị đạo đức, những biểu hiện lệch lạc của lối sống có phần thờ ơ, gấp gáp, đòi hỏi hưởng thụ, ưa bạo lực trong một bộ phận quần chúng nhân dân, nhất là giới trẻ.

Cảnh báo về nguy cơ này, ngày 27 - 7 - 2010 Ban Bí thư Trung ương Đảng đã ban hành Chỉ thị số 46-CT/TW về “Chống sự xâm nhập của các sản phẩm văn hóa độc hại gây hủy hoại đạo đức xã hội”, trong đó nhấn mạnh: “Môi trường đạo đức và văn hóa lành mạnh bị đe dọa nghiêm trọng, có nguy cơ dẫn tới khủng hoảng tinh thần, mất phương hướng lựa chọn các giá trị, lối sống và niềm tin của một bộ phận công chúng. Tình trạng đó đã và đang ảnh hưởng trực tiếp đến trật tự, an toàn, an ninh xã hội, dẫn đến khuynh hướng tự diễn biến về chính trị, tư tưởng, tác hại lâu dài

đến các thể hệ mai sau” [5]. Gần đây nhất, trong Báo cáo chính trị của Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa XI tại Đại hội XII của Đảng cũng đã chỉ rõ: “Môi trường văn hóa còn tồn tại những biểu hiện thiếu lành mạnh, ngoại lai, trái với thuần phong mỹ tục... Tình trạng nhập khẩu, quảng bá, tiếp thu dễ dãi, thiếu chọn lọc sản phẩm văn hóa nước ngoài đã tác động tiêu cực đến đời sống văn hóa của một bộ phận nhân dân, nhất là lớp trẻ” [3, tr.125].

Trước nguy cơ của cuộc “xâm lăng văn hóa” từ bên ngoài và sự phai nhạt bản sắc văn hóa dân tộc, vấn đề cấp bách hiện nay là chúng ta cần nhận diện đúng bản chất của “xâm lăng văn hóa” góp phần thiết thực vào việc đấu tranh phê phán các quan điểm, hành vi sai trái, tiêu cực làm tha hóa văn hóa, đạo đức con người Việt Nam; đồng thời, thường xuyên nâng cao sức “đề kháng văn hóa” nhằm tăng cường khả năng phòng ngừa, và chống lại các sản phẩm văn hóa, thông tin độc hại xâm nhập vào nước ta.

Thứ ba, toàn cầu hóa làm gia tăng xu hướng thương mại hóa, đề cao chủ nghĩa cá nhân trong hoạt động văn hóa, nghệ thuật.

Như trên đã khẳng định, toàn cầu hóa chính là sản phẩm của kinh tế thị trường hiện đại. Cơ chế thị trường, bên cạnh việc đã đem lại cho loài người một khối lượng của cải vật chất to lớn, thì với những biểu hiện trái chiều nó cũng đã gây ra những tổn thương nhất định đối với đời sống tinh thần xã hội. Mặt trái của kinh tế thị trường, của quá trình toàn cầu hóa đang có những tác động tiêu cực đến quá trình phát triển văn hóa, mà một trong những biểu hiện rõ nét nhất là xu hướng thương mại hóa, tư nhân hóa, xa rời tôn chỉ, mục đích trong hoạt động văn hóa, nghệ thuật.

Trên thị trường văn hóa từ lâu đã xuất hiện cái gọi là xu hướng thương mại hoá văn hóa, trong đó các sản phẩm văn hóa, nghệ thuật được coi là hàng hóa. Thực chất của xu hướng này chính là bỏ qua hoặc hy sinh các giá trị tinh thần vì lợi nhuận. Trong những năm qua, thương mại hóa đang thâm nhập vào nhiều lĩnh vực của đời sống văn hóa nước ta. Hiện tượng kinh doanh nghệ thuật, thương mại hóa nghệ thuật ngày càng lan rộng, tình trạng vi phạm bản quyền tác giả và tình trạng thâm lậu các sản phẩm văn hóa đang có nguy cơ gia tăng. Có thể nói, ở hầu hết lĩnh vực văn hóa bị thương mại hóa, thì ở đó các giá trị văn hóa đều ít nhiều trở nên biến dạng, che khuất chức năng xã hội của văn hóa.

Khuynh hướng đề cao chủ nghĩa cá nhân và chủ nghĩa cơ hội trong văn hóa, nghệ thuật; khuynh hướng thương mại hoá, hạ thấp chức năng giáo dục, coi nhẹ nội dung tư tưởng tác phẩm, chỉ chú trọng đến chức năng giải trí, đề cao cái tôi cá nhân, gây “sốc” đề tạo dư luận, v.v. đang xuất hiện ngày càng nhiều trong lĩnh vực văn hóa, nghệ thuật. Những điều này đã được Đảng ta chỉ rõ trong Nghị quyết Trung ương 5 khóa VIII “Về xây dựng và phát triển nền văn hóa Việt Nam tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc”: “Xu hướng “thương mại hóa”, chiều theo những thị hiếu thấp kém, làm cho chức năng giáo dục tư tưởng và thẩm mỹ của văn học, nghệ thuật bị suy giảm” [1, tr.48]. Thực trạng này cho thấy, nếu thiếu một định hướng phát triển văn hóa đúng đắn nhằm tạo sự thống nhất trong nhận thức và trong hành động để ngăn chặn, loại trừ xu hướng thương mại hóa, chủ nghĩa cơ hội và chủ nghĩa cá nhân trong lĩnh vực văn hóa thì tất yếu sẽ dẫn đến sự mất an toàn, sự xuống cấp

của đời sống văn hóa và sự tôn trọng các giá trị văn hóa truyền thống của dân tộc.

Trong những năm qua Đảng, Nhà nước ta luôn xác định đúng vai trò, vị trí quan trọng của văn hóa, coi văn hóa là nền tảng tinh thần của xã hội, là động lực, mục tiêu và nguồn lực nội sinh quan trọng của sự phát triển. Việc chủ động tham gia tiến trình toàn cầu hóa kinh tế, hội nhập quốc tế là sự lựa chọn đúng đắn, nhưng chúng ta cũng cần phải chủ động bảo vệ và phát huy các yếu tố đảm bảo cho sự phát triển bền vững của nền văn hóa dân tộc. Để có thể chủ động trong việc giữ vững an ninh trong lĩnh vực văn hóa – tư tưởng, vượt qua những nguy cơ, thách thức, đồng thời tranh thủ và phát huy được những cơ hội mà toàn cầu hoá mang lại, thiết nghĩ, trong thời gian tới chúng ta cần có sự nghiên cứu tổng hợp và đề xuất những giải pháp đồng bộ. Trong phạm vi bài viết này, chúng tôi xin nêu ra một số giải pháp sau:

Thứ nhất, đổi mới phương thức lãnh đạo của Đảng, nâng cao hiệu lực, hiệu quả quản lý của Nhà nước đối với lĩnh vực văn hóa. Phương thức lãnh đạo của Đảng đối với lĩnh vực văn hóa cần đổi mới theo hướng phải bảo đảm để văn hóa phát triển đúng định hướng chính trị của Đảng, bảo đảm quyền tự do, dân chủ, phát huy khả năng sáng tạo ra những tác phẩm văn học, nghệ thuật có giá trị. Nhà nước cần tiếp tục nghiên cứu, thể chế hóa các chủ trương, chính sách của Đảng về văn hóa; chăm lo xây dựng, bồi dưỡng tài năng văn hóa, có thái độ tôn trọng và cởi mở trong cộng tác với đội ngũ những người hoạt động văn hóa. Tăng cường xây dựng, bồi dưỡng đội ngũ cán bộ làm công tác văn hóa có đủ phẩm chất, năng lực, đủ khả năng tham mưu cho các cấp có thẩm quyền thực hiện

tốt chức năng quản lý nhà nước về văn hóa. Đây mạnh hoạt động giáo dục chính trị tư tưởng, nâng cao nhận thức chính trị và tinh thần cảnh giác cho cán bộ, đảng viên và nhân dân trước âm mưu “diễn biến hòa bình” và hoạt động phá hoại về tư tưởng - văn hóa của các thế lực thù địch; tạo hành lang pháp lý ngăn cản sự thâm nhập của văn hóa xấu, độc hại. Đây được coi là giải pháp quan trọng nhất để giành thắng lợi trong “trận chiến văn hóa” mà các thế lực thù địch tiến hành ở Việt Nam.

Thứ hai, bảo tồn và phát huy bản sắc tốt đẹp của văn hóa dân tộc, tiếp thu tinh hoa văn hóa thế giới. Trong xu thế giao lưu, hội nhập mang tính toàn cầu hiện nay, việc xây dựng bản lĩnh văn hóa Việt Nam vững vàng là vấn đề có tính sống còn nhằm bảo vệ, giữ gìn và phát huy bản sắc văn hóa dân tộc. Trong đó, cần chú trọng xây dựng cơ chế, chính sách để giải quyết hợp lý, hài hòa giữa bảo tồn, phát huy di sản văn hóa với phát triển kinh tế - xã hội; giữ gìn và phát huy di sản văn hóa các dân tộc thiểu số, nhất là tiếng nói, chữ viết, trang phục, lễ hội truyền thống; các giá trị văn hóa tích cực trong tôn giáo, tín ngưỡng của dân tộc. Bảo vệ và phát huy bản sắc văn hóa dân tộc phải gắn liền với mở rộng giao lưu quốc tế, tiếp thu tinh hoa văn hóa nhân loại. Cụ thể là “chủ động mở rộng hợp tác văn hóa với các nước, thực hiện đa dạng các hình thức văn hóa đối ngoại, đưa các quan hệ quốc tế về văn hóa đi vào chiều sâu, đạt hiệu quả thiết thực; tiếp nhận có chọn lọc tinh hoa văn hóa thế giới, làm phong phú thêm văn hóa dân tộc. Chủ động đón nhận cơ hội phát triển, vượt qua các thách thức để giữ gìn, hoàn thiện bản sắc văn hóa dân tộc; hạn chế, khắc phục những ảnh hưởng tiêu cực, mặt trái của toàn cầu hóa về văn hóa” [3, tr.130-131].

Thứ ba, xây dựng môi trường văn hóa lành mạnh, nâng cao năng lực sáng tạo và hướng thụ văn hóa của nhân dân. Một trong những yêu cầu quan trọng, then chốt trong cuộc chiến chống sự “xâm lăng văn hóa” là chúng ta cần tạo ra sức đề kháng, đó chính là tạo lập được môi trường văn hóa lành mạnh ở ngay mỗi địa phương, trong từng cộng đồng làng, bản, khu phố, cơ quan, đơn vị và mỗi gia đình. Đây cũng là phương châm kết hợp giữa “xây” và “chống”, lấy “xây” là nhân tố quyết định, “chống” là quan trọng. Từng bước bảo đảm tính công bằng và bình đẳng trong hoạt động văn hóa, thu hẹp khoảng cách giữa các vùng miền, giữa các chủ thể xã hội về hướng thụ văn hóa. Bảo đảm tính công bằng và hiệu quả trong hoạt động và hướng thụ văn hóa; phát huy tốt hơn nữa các thiết chế văn hóa ở cơ sở và các giá trị, nhân tố tích cực của văn hóa tôn giáo, tín ngưỡng trong xây dựng nền văn hóa mới xã hội chủ nghĩa.

Thứ tư, nâng cao hiệu quả hoạt động văn hóa. Trước hết, cần làm tốt công tác lãnh đạo, quản lý báo chí, xuất bản; nâng cao hiệu quả công tác quản lý các hoạt động hợp tác quốc tế về văn hóa, nghệ thuật, giáo dục - đào tạo. Đồng thời, do sự phát triển mạnh mẽ của truyền thông đương đại, toàn cầu hóa về lưu thông kinh tế cũng như giao lưu văn hóa ngày càng mở rộng, chúng ta phải xem xét một cách nghiêm túc phương thức vận hành của thị trường văn hóa để thích ứng, hiểu rõ quy luật kinh tế của giao lưu văn hóa và định ra sách lược an ninh văn hóa của mình, từng bước hoàn chỉnh thể chế văn hóa, thị trường văn hóa mang bản sắc Việt Nam. Phát triển công nghiệp văn hóa phải đi đôi với xây dựng, hoàn thiện thị trường dịch vụ và sản phẩm văn

hóa. Không ngừng nâng cao đời sống vật chất và tinh thần của nhân dân; ngăn ngừa các khuynh hướng “thương mại hóa”, “tư nhân hóa” hoạt động báo chí, xuất bản, văn hóa, văn nghệ.

Có thể nói, toàn cầu hóa mang lại nhiều cơ hội nhưng cũng đặt ra nhiều nguy cơ và thách thức đối với nền văn hóa Việt Nam, do đó, cùng với việc mở cửa văn hóa nhằm tiếp thu tinh hoa văn hóa nhân loại để bồi đắp, làm giàu thêm văn hóa dân tộc mình, cần phải tăng cường hơn nữa khả năng bảo vệ, chống lại các hiện tượng phản văn hóa tác động xấu đến việc giữ gìn bản sắc văn hóa dân tộc. Việc nhận thức một cách sâu sắc những tác động thuận - nghịch của quá trình toàn cầu hóa, từ đó xây dựng được một hệ thống các giải pháp đảm bảo cho sự phát triển bền vững của nền văn hóa dân tộc là một yêu cầu cần thiết đối với công tác đảm bảo an ninh quốc gia trên lĩnh vực văn hóa - tư tưởng ở Việt Nam hiện nay.

Tài liệu tham khảo

- [1] Đảng Cộng sản Việt Nam (1998), *Văn kiện Hội nghị lần thứ năm Ban Chấp hành Trung ương khóa VIII*, Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội.
- [2] Đảng Cộng sản Việt Nam (2006), *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ X*, Nxb. Chính trị Quốc gia, Hà Nội.
- [3] Đảng Cộng sản Việt Nam (2016), *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XII*, Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội.
- [4] Trần Kim Cúc (2014), *An ninh văn hóa*, Tạp chí Lý luận chính trị, số 12.
- [5] Ban Bí thư Trung ương Đảng (2010), *Chỉ thị số 46 CT/TW ngày 27/7/2010 về chống sự xâm nhập của các sản phẩm văn hoá độc hại gây suy hoại đạo đức xã hội*, <http://bvhttdl.gov.vn/van-kien-cua-ang-ve-nganh>.